

Aktiverande styrdokument

Datum:
2022-05-30

Diarienummer:
KSN-2022-00082

Beslutsfattare:
Kommunstyrelsen

Dokumentansvarig:
Hållbarhetschef

Handlingsplan för Miljö- och klimatprogram 2022–2025

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehållsförteckning

Inledning	3
Syfte	3
Omfattning.....	3
Ansvar, genomförande och spridning	3
Måls åtgärder, indikatorer och ansvariga	3
Övergripande mål 1: Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden	4
Övergripande mål 2: Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala senast 2050	5
Övergripande mål 3: Klimatanpassat Uppsala.....	6
Uppföljning	6
Relaterade dokument.....	7

Inledning

Miljö- och klimatprogrammet anger övergripande mål och etappmål för Uppsala kommuns strategiska arbete inom miljö- och klimatområdet, med särskilt fokus på:

- Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden
- Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala 2050
- Klimatanpassat Uppsala.

Denna handlingsplan syftar till att förtydliga Miljö- och klimatprogrammet vad gäller:

- implementering
- förverkligandet av programmets målsättningar
- genomförande av åtgärder
- uppföljning av åtgärderna.

Syfte

Handlingsplanen ger en samlad bild av vilka åtgärder som behövs för att Uppsala kommun ska kunna utvecklas hållbart i enlighet med Miljö- och klimatprogrammets långsiktiga mål och etappmål. Handlingsplanen fokuserar på åtgärder som tydliggör ambitionsnivå och riktning för arbetet. Där kunskapsläget behöver förbättras ska utredningar genomföras och förslag till aktiviteter som bidrar till måluppfyllelse tas fram. Åtgärderna gör det lättare för nämnder och bolagsstyrelser att identifiera sina delar av ett programområde och integrera det i sin verksamhets-/affärsplanering. På så sätt har handlingsplanen en tydlig styrande effekt och kan leda till att målen snabbare nås.

Omfattning

Handlingsplanen gäller under perioden 2022–2025 och riktar sig till samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom Uppsala kommun.

Ansvar, genomförande och spridning

Kommunstyrelsen är ansvariga för programmet avseende genomförande, samordning, uppföljning och spridning. Alla nämnder och styrelser ansvarar för att integrera arbete med miljö och klimat i sina verksamheter och har verksamhetsansvar i att på så sätt bidra till programmets samordning, uppföljning och måluppfyllelse. Etappmålen är utformade så att alla kommunens verksamheter ska kunna bidra till måluppfyllelsen, om än i olika stor utsträckning.

Målen åtgärder, indikatorer och ansvariga

Miljö- och klimatprogrammet har tre övergripande målområden.

1. Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden avser hantering av ämnen som är skadliga för människor eller miljö och omställning till cirkulär ekonomi.

2. Klimatneutralt Uppsala 2030 och klimatpositivt Uppsala senast 2050 avser en klimatomställning som minskar Uppsalas växthusgasutsläpp i linje med Parisavtalet.
3. Klimatanpassning, syftar till att minska riskerna och lindra konsekvenserna av klimatförändringar i Uppsala kommun.

Etappmål finns kopplade till programmets målområde. I tabellerna nedan beskrivs åtgärder för programmets övergripande målområden, och där det är lämpligt, kopplas de även till respektive etappmål.

Övergripande mål 1: Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden

Övergripande mål 1 omfattar bland annat åtgärder för:

- Etappmål 4: Uppsala kommun ska minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i upphandlade och inköpta varor, tjänster och entreprenader.
- Etappmål 5: Livsmedel inköpta av verksamheter finansierade av Uppsala kommun utgörs 2023 av 100 procent ekologiska livsmedel. Klimatpåverkan ska vara högst 1,25 kilo CO₂e per kilo inköpt livsmedel år 2030.
- Etappmål 6: Uppsala kommuns nya varor med plastinnehåll ska 2030 innehålla enbart återvunnen eller förnybar plast.
- Etappmål 7: Uppsala kommun ska varje år minska sina utsläpp av växthusgaser från genomförda projekt inom bygg och anläggning för att säkerställa klimatneutralitet 2030. Målet handlar både om kommunens egna projekt och projekt som genomförs genom markanvisning.

Åtgärder kopplade till Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden	Samordnare	Årtal
1.1 Utveckla indikatorer och uppföljningssystem för att mäta och öka måluppfyllelse mot målet om Giftfri miljö 2050 och hållbara resursflöden och relaterade etappmål.	KS	2023
1.2 Etablera och vidareutveckla arbetsprocesser för inköp och hantering av miljö- och hälsofarliga varor för att säkerställa ett hållbart resursflöde och öka återbruk och återvinning inom kommunens verksamhet.	KS	2025
1.3 Utredda förutsättningar att nå 100 procent ekologiska livsmedel och max 1,25 kilo CO ₂ e per kilo inköpt livsmedel och hur de samspelar med varandra.	KS	2022
1.4 Utveckla samverkansformer med näringslivet som stimulerar till cirkulära affärsidéer och affärsmodeller för att uppnå hållbara resursflöden.	KS	2025

Övergripande mål 2: Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala senast 2050

Övergripande mål 1 omfattar bland annat åtgärder för:

- Etappmål 1: Inom Uppsala kommuns geografiska område ska cirka 100 megawatts effekt solenergi installeras till år 2030. Uppsala kommun ska säkerställa att kommunkoncernägda fastigheter har solceller på sina tak år 2025, där så är möjligt.
- Etappmål 2: Kommunens egen fordons- och maskinpark och upphandlade transporter är fossilbränslefria 2023. Upphandlade entreprenader är fossilbränslefria 2027.
- Etappmål 3: Uppsala kommun ska varje år minska sin direkta energianvändning genom energieffektiviseringsansatser för fastigheter och verksamheter för att säkerställa klimatneutralitet 2030.
- Etappmål 7: Uppsala kommun ska varje år minska sina utsläpp av växthusgaser från genomförda projekt inom bygg och anläggning för att säkerställa klimatneutralitet 2030. Målet handlar både om kommunens egna projekt och projekt som genomförs genom markanvisning.

Åtgärder kopplade till Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala senast 2050	Samordnare	Årtal
2.1 Utveckla indikatorer och uppföljningssystem för att mäta och öka måluppfyllelse mot målet om Klimatneutralt Uppsala 2030 för klimatpositivt Uppsala 2050 och relaterade etappmål.	KS	2023
2.2 Utreda förutsättningar till ökad installation av solenergi i Uppsalas kommungeografiska område.	KS	2023
2.3 Utveckla förutsättningar för att kommunkoncernens ägda fastigheter, där så är möjligt, har solceller på sina tak.	KS	2025
2.4 Utreda hur samordningen av kommunens transporter och leveranser kan vidareutvecklas.	KS	2023
2.5 Utreda möjligheter och hinder att ställa och följa upp krav på fossilbränslefria transporter, leveranser och arbetsmaskiner vid upphandling av entreprenad.	KS	2023
2.6 Utreda hinder och förutsättningar för att nå målet om fossilbränslefri maskinpark till 2023.	KS	2022
2.7 Utreda hur kommunen kan stödja utbyggnaden av infrastruktur för distribution av förnybara drivmedel, däribland laddinfrastruktur för tunga och lätta fordon.	KS	2023
2.8 Stärka samverkan på lokal, nationell och internationell nivå för att skapa förutsättningar för klimatomställningen.	KS	2025

2.9 Utveckla en systematisk uppföljning av energikartläggningar i syfte att identifiera energieffektiviserande insatser.	KS	2024
2.10 Utredda förutsättningar för minskade växthusgasutsläpp från byggmaterial med utgångspunkt från kommunens arbete med träbyggnation och klimatneutral betong.	KS	2023
2.11 Utredda möjliga klimatkompenserande åtgärder för att nå klimatneutralitet och klimatpositivitet inom ramen för kommunens rådighet.	KS	2023
2.12 Utveckla arbetssätt för att engagera kommunens invånare, civilsamhälle och näringsliv i klimatfrågor.	KS	2025
2.13 Utredda förutsättningar för långsiktiga klimatsatsningar i kommunens mål och budget och investeringsplaner.	KS	2023
2.14 Inom ramen för årlig programuppföljning komplettera programmet med etappmål avseende effektflexibilitet för elanvändningen inom kommunkoncernen, inklusive indikatorer för uppföljning.	KS	2023

Övergripande mål 3: Klimatanpassat Uppsala

Åtgärder kopplade till mål om Klimatanpassat Uppsala	Samordnare	Årtal
3.1 Genomföra en klimat- och sårbarhetsanalys på kommunövergripande nivå.	KS	2025
3.2 Utveckla kommunens regionala samverkan med hänsyn till Länsstyrelsens Handlingsplan för klimatanpassning.	KS	2025
3.3 Utveckla indikatorer och uppföljningssystem för att mäta och öka måluppfyllelse mot målet om Klimatanpassat Uppsala.	KS	2023
3.4 Inom ramen för årlig programuppföljning utvärdera möjlighet att komplettera programmet med etappmål för Klimatanpassat Uppsala.	KS	2023

Uppföljning

Kommunstyrelsen är ansvarig för handlingsplanen och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering av handlingsplanen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Relaterade dokument

- Miljö- och klimatprogram

Bilaga – definitioner och begrepp

Begrepp/Definition	Förklaring
Direkt	En direkt aktivitet är den som den egna verksamheten genomför. Exempel på direkt energianvändning är exempelvis energi som används av den egna verksamheten för uppvärmning och verksamhetsel. På samma sätt är direkt upphandling den upphandling som verksamheten gör för att genomföra en aktivitet.
Entreprenad	Med entreprenad avses bygg-, anläggnings- och driftentreprenader.
Förnybara bränslen och drivmedel	Med förnybara bränslen och drivmedel menas bioetanol (ED95/E85/75), biogas, biodiesel (HVO100, RME100 eller annan FAME100), el, vätgas eller andra bränslen och drivmedel gjord på förnybar råvara.
Förnybar plast	Förnybar plast är plast som har tillverkats helt eller delvis av förnybara material som har utvunnits ur biomassa. Med förnybar råvara menas resurser som ständigt förnyas. Några vanliga råvaror är stjälkar från majs och sockerrör och cellulosa, men det blir också allt vanligare att använda olika oljor och fetter från förnybara källor (Ceurstemont, 2020).
Fossilbränslefri	Fossilbränslefri energi kommer från fossilfria energikällor. Med fossilbränslefri och förnybar energi menas bioetanol (ED95/E85/75), biogas, biodiesel (HVO100, RME100 eller annan FAME100), el producerad med fossilbränslefri råvara, vätgas eller andra bränslen gjorda på förnybar råvara.
Klimatanpassning	Klimatanpassning innebär att rusta och anpassa samhället för de utmaningar som en ökad uppvärmning av jorden leder till.
Klimatneutralt	Uppsala kommun utgår från EU kommissionens definition av klimatneutralitet för städer (European Council, 2021). Klimatneutralitet nås när de årliga växthusgasutsläppen har upphört, alternativt hanterats med hjälp av koldioxidavskiljning och/eller koldioxidlagring (WRI, C40 Cities, ICLEI, 2021). Generellt innebär klimatneutralitet att den totala klimatpåverkan från en viss aktivitet, tjänst eller produkt har nettosumman noll. För att säkerställa en tjänsts eller produkts klimatneutralitet måste livscykeln för hela varan med material ses över. Se även noll nettoutsläpp.

Begrepp/Definition	Förklaring
Klimatpositiv	I dag finns ingen oberoende standard som beskriver hur verksamheter eller produkter kan bli klimatpositiva. Det finns dock en standard för klimatneutralitet ISO 14021:2017, eller specifikationen PAS 2060:2014, med tillhörande hänvisningar. För att en produkt, verksamhet eller kommungeografiskt område ska bli klimatpositivt måste den vara klimatneutral och i tillägg klimatkompensera ytterligare utsläpp av växthusgaser som trots neutralitet släpps ut kopplat till verksamheten eller varan i hela värdekedjan.
Koldioxidbudget	En koldioxidbudget är det sammanlagda utsläppsutrymmet för koldioxid. Det råder en stark koppling mellan en global koldioxidbudget och den långsiktiga globala medeltemperaturen. En koldioxidbudget utgår från kumulativa utsläpp och vilket utsläppsutrymme till exempel ett land, en kommun eller en organisation behöver hålla sig inom för att uppfylla de globala klimatmålen. Klimatbudgeten konkretiserar därmed målen och visar i vilken hastighet utsläppen behöver minska.
Klimatomställning	Den samhällsomställning som behöver genomföras för att jordens temperaturökning ska begränsas till under två grader, helst under 1,5 grader.
Maskinpark	Maskinpark är en uppsättning av maskiner avsedda för individuell användning inom exempelvis industri, markarbete eller jordbruk.
Noll netto-utsläpp	Enligt Sveriges långsiktiga klimatmål ska landet uppnå noll nettoutsläpp till 2045 genom att minska utsläppen med minst 85 procent från 1990 års nivå. Resterande utsläpp ska täckas av kompletterande åtgärder. Se även klimatneutral.
Värmeöar	Lokala värmeöar är områden i en stad eller tätort som är påtagligt varmare än omgivande landområden. Uppkomsten av värmeöar beror bland annat på att städer och andra tätorter har mer hårdgjorda ytor som absorberar en stor del av solinstrålningen i stället för att reflektera den. Det gör att den lokala temperaturen blir högre. Temperaturskillnaden mellan stad och tätort och omgivande landområden kan vara över 10 grader C.